

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 7 | číslo 2 | 2020
březen–duben

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti

Nová databáze ProQuest Central

Hlasujte v anketě Dotaz roku 2019

Rozhovor s PhDr. Vítem Richterem

Knihovnické kurzy v roce 2019

Digitální sbírky v NDK – Díl I.: Domácí rádce

95 let Českého PEN klubu

Knihy se těžko vystavují IX – Jiří Šalamoun

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 7 | číslo 2 | 2020 | březen–duben
dvouměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce:

Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Redakční rada:

Irena MAŇÁKOVÁ (předseda), Jana HUŇOVÁ,
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování:

Tereza KROUPOVÁ

Příspěvky připravili:

Michaela BEŽOVÁ, Markéta HRDLIČKOVÁ,
Zuzana KOPEČNÁ, Karolína KOŠŤÁLOVÁ,
Hana KOVAŘÍKOVÁ, Jan LUKAVEC, Kateřina NEKOLOVÁ,
Andrea PROKOPOVÁ, Tomáš RICHTER, Petra ŠŤASTNÁ;
Hana VAJNEROVÁ, Lenka VÁLKOVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace:

archiv.muni.cz; Michaela Bežová; Ferdinand Hetteš;
Ondřej Kořínek; Kramerius; Antonín Machek – NG v Praze;
Odbor služeb NK ČR; Oddělení rukopisů a starých tisků
NK ČR; Oddělení výstav NK ČR; payne.cz; seminuprelouce.cz;
svatojanske-proudy.cz; Webarchiv NK ČR; Wikipedie;
zena-in.cz

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:

e-zpravodaj.nkp.cz

Foto na titulní straně:

freepik.com

Co je nového

3

Změny v ceníku Národní knihovny ČR od 1. ledna 2020

Nová databáze ProQuest Central

Přednášky *Z klementinských pokladů* v březnu a dubnu

Chatujte s Ptejte se knihovny

Hlasujte v anketě Dotaz roku 2019

Představujeme

4

Rozhovor s PhDr. Vítem Richterem, ředitelem
Knihovnického institutu – 2. část

Knihovnické kurzy v roce 2019

Digitalizace na objednávku – zhodnocení
prvního půl roku provozu

Online zprávy napříč celým světem

Zajímavosti a tipy

7

Co čte knihovník? / Tomáš Etzler, Jindřich Šídlo: *Kdo ví, kde
bude zítra.*

Digitální sbírky v NDK – Díl I.: Domácí rádce

Historické události z let končících nulou v Kalendáři historickém
Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás

11

Horizont – Lotyšsko slaví 100 let

95 let Českého PEN klubu

Lenka Jasanská dětem

Knihy se těžko vystavují IX – Jiří Šalamoun

Velikonoční jarmark v Klementinu

Co je nového

Změny v ceníku Národní knihovny ČR od 1. ledna 2020

Od prvního ledna tohoto roku účtuje Národní knihovna ceny a poplatky podle nového ceníku. S potěšením lze konstatovat, že došlo k mírnému snížení cen u některých položek, například u černobílé kopie formátu A3 a A4 byla rozšířena stávající nabídka služeb o laminaci kopií a kroužkovou vazbu. V případě zájmu pro vás tištěné kopie upravíme v grafickém programu tak, aby se maximálně zvýšila čitelnost stránek. S ceníkem je možno se seznámit na [webových stránkách Národní knihovny ČR](#).

Nová databáze ProQuest Central

Petra Šťastná

Od roku 2020 je nabídka elektronických informačních zdrojů rozšířena o nový přírůstek – multioborovou databázi **ProQuest Central**. Obsahuje články v plném textu z více než 22 000 odborných časopisů, ale také například z dizertačních prací či konferenčních zpráv a příspěvků. Najdete tu i informace o firmách, tržní, průmyslové a firemní zprávy či případové studie. Nechybí ani novinové tituly z celého světa. Databáze jich obsahuje více než 2 000, včetně například *Financial Times*, *Le Monde* či *The Guardian*.

Databáze má široký tematický záběr. Nabízí přístup k odborným informacím z obchodu, ekonomie, lékařství, přírodních věd, techniky, společenských a humanitních věd či umění.

ProQuest Central je přístupná na platformě společnosti ProQuest, jejíž předností je jednotné vyhledávací rozhraní pro řadu databází, dostupné navíc v českém jazyce. V NK ČR tak na této platformě (<https://search.proquest.com>) můžete prohledávat ještě databáze *EBook Central* obsahující odborné elektronické knihy, *Literature Online* s informacemi o literárních dílech a literátech, *Music Periodicals Database* pro zájemce o hudební vědu či databázi pro knihovníky a informační pracovníky *LISA*.

Přístup k databázi ProQuest Central je možný z počítačů ve studovnách NK ČR a také mimo budovu knihovny prostřednictvím vzdáleného přístupu pro uživatele NK ČR s platnou registrací. Více informací o databázi, seznamu obsažených titulů a odkazů na vstup do databáze najdete na stránce s přehledem elektronických informačních zdrojů v NK ČR.

Odkaz na informace o databázi na stránce s přehledem EIZ v NK ČR

Přednášky Z klementinských pokladů v březnu a dubnu

První březnové úterý, 3. 3., se bude přednáška Aleny Císařové Smítkové s názvem **Staré tisky z knihovny chebských františkánů** věnovat „knihám na řetězu“. Libri catenati – doslova knihy spoutané – jsou knihy, které bývaly

v klášterních knihovnách připoutané řetězy ke čtecím pultům, aby se zabránilo jejich přenášení. V NK je uložen soubor pocházející z klášterní knihovny františkánů v Chebu, jenž byl zakoupen v roce 2008. Od středy 4. 3. pak bude celý měsíc v předsálí Všeobecné studovny vystaven jeden z mála exemplářů s dochovaným kompletním řetězem. Je jím **Textus Sententiarum**, dílo pařížského biskupa Petra Lombardského (asi 1100–1160), vydané v Basileji roku 1507.

Textus Sententiarum, signatura Cheb_7_11

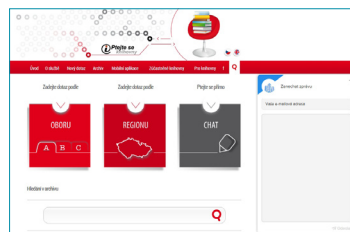
V podvečer 7. dubna se uskuteční přednáška Milady Svobodové s názvem **Střípky osudů pobělohorských exulantů v jejich rukopisných knihách**. Součástí přednášky bude opět představení dokumentů z historických sbírek NK. Jeden z nich, **Památník Jaroslava Lavína z Ottenfeldu**, bude jako exponát měsíce dubna vystaven od středy 8. 4. v předsálí Všeobecné studovny. Lavín z Ottenfeldu, měšťan Starého Města pražského a pobělohorský exulant získal v letech 1630–1633 v saské Pirně a v nizozemském Leidenu do svého památníku řadu zápisů českých exulantů. Opsal si také seznam vůdců stavovského odboje popravených roku 1621 na Staroměstském náměstí a exulantský tisk *Koruna neuvadlá mučedníků božích českých*, vyličení průběhu staroměstské exekuce z pera kněze Jana Rosacia Hořovského.

Přednášky začínají vždy v 17 hodin v zasedací místnosti hlavní budovy Klementina v prvním patře.

Chatujte s Ptejte se knihovny

Karolína Košťálová

Mezi rychlé cesty, které můžete využít při hledání nejrůznějších informací, patří i chat Ptejte se knihovny. Chatovací okno najdete na každé stránce [Ptejte se knihovny](#). Chat je online ve všední dny od 9:00 do 16:00 (pondělí–čtvrtek), respektive do 12:00 (pátek). Kromě Národní knihovny ČR jsou do chatu zapojeny i další knihovny, **aktuálně** je to Střeďočeská vědecká knihovna v Kladně a Vědecká knihovna v Olomouci.

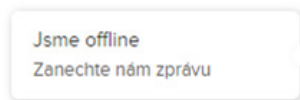
Chat je na stránkách Ptejte se knihovny volně k dispozici. Chatovat s námi můžete anonymně nebo uvést svou e-mailovou adresu.

Výhodou chatu je, že si můžeme vždy v reálném čase upřesnit, jakou informaci hledáte a dát vám odpověď rychleji.

U těžších či záladnějších dotazů se může stát, že nám na nalezení odpovědi během chatu nestačí online a tištěné

zdroje, které máme aktuálně k dispozici. V takovém případě vám odpověď do dvou pracovních dnů zašleme e-mailem.

Ovládání chatu je jednoduché a intuitivní, prostřednictvím chatu lze zaslat i přílohu. Po ukončení chatu nám můžete nechat vzkaz a dát nám vědět, jak jste byli s touto službou spokojeni.

Jsme offline? Ani tak nemusíte zoufat. Pokud nám necháte vzkaz a vaši e-mailovou adresu,

rádi vám na váš dotaz odpovíme e-mailem.

Těšíme se na Vaše dotazy!

Hlasujte v anketě Dotaz roku 2019

Lenka Válková

Kdy se neohrožené české ženy postavily po bok svých mužů ve válečných vřavách? Kdo zaplatí za škody způsobené návštěvníky z jiných planet či pozemských darebáků? Slyší včely? Proč je zpěv ptáků po ránu nejintenzivnější?

Na tyto a další ze zvědavých otázek naleznete odpovědi v rámci již tradiční ankety Dotaz roku služby Ptejte se knihovny.

Plné texty dotazů a odpovědí i s možností hlasování naleznete na stránkách Ptejte se knihovny (www.ptejtese-knihovny.cz) po kliknutí na banner „Hlasujte pro nejlepší dotaz roku 2019“.

Vyberte i vy mezi dotazy svého favorita a dejte mu svůj hlas:

- **Gesto vztyčeného prostředníku** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/jak-stare-je-gesto-vztyceneho-prostredniku>)
- **České bojovnice** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/ceske-bojovnice>)
- **Goethe a místo islámu v Evropě** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/goethe-a-misto-islam-u-v-evrope>)
- **Nejnižší věk středověkých studentů** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/nejnizsi-mozny-vek-studentu-v-pozdnim-stredoveku>)
- **Obrazce na poli a náhrada škody** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/statni-nahrada-za-pripadne-skody-na-poli-kvuli-obrazcum>)
- **Prodej Aljašky** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/prodej-aljasky>)
- **Reagují včely na zvuk?** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/reaguj-vcely-na-zvuk>)
- **Bratři v triku – triko nebo trik** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/je-nazev-filmoveho-studia-bratri-v-triku-odvozen-od-odevu-tricka-nebo-filmoveho-triku>)
- **Ptačí zpěv** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/ptaci-zpev>)
- **Slivovice v lidových písních** (<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/prosim-o-seznam-lidovych-pisnicek-s-tematem-slivovice>)

Představujeme

Rozhovor s PhDr. Vítem Richterem, ředitelem Knihovnického institutu (2. část)

Zastavme se s ředitelem Knihovnického institutu obecně u současnosti a budoucnosti knihoven

Technologický rozmach ovlivnil i vydávání knih. Na trhu se už nějakou dobu objevují také knihy elektronické. Vytlačí knihy tištěné?

Myslím, že si všichni dobře uvědomujeme, že vydávání některých publikací ve formě knihy nemá v současné době smysl. Typickým příkladem jsou velké encyklopedie, jízdní řády a celá řada dalších. Výrazně také stoupá produkce odborných knih a časopisů, které vycházejí pouze v elektronické formě. Ještě před několika lety se objevovala řada proroctví, která ohlašovala konec tištěných knih, ale po určité době se ukazuje, že to tak jednoduché nebude. Pokud jde o českých knižní trh, objem prodeje e-knih se pohybuje mezi 1 až 2 % z celkového prodeje. Před časem zpracovala firma Deloitte zprávu o německém knižním trhu. Ta ukazuje, že klesají objemy tištěných novin a časopisů, ale pokud jde o vydávání knih, nic se nemění. Dokonce trh s tištěnými knihami v Německu roste a roste také prodej e-knih i audioknih. To také platí pro český knižní trh. Jeden ze závěrů této studie je, že elektronická i zvuková kniha budou s největší pravděpodobností doplňkem tištěné verze. Každá forma knihy má své výhody a nevýhody a lidé mají nyní možnost v určitém okamžiku využít takovou formu knihy, která je pro ně nejvýhodnější.

Jak je to se zpřístupněním elektronických knih a časopisů? Jaké zde existují překážky?

Základním limitem z hlediska knihoven jsou autorská práva. Pokud jde o půjčování tištěných knih a časopisů, zde knihovnám autorský zákon poskytuje oprávnění tyto služby poskytovat s podmínkou, že autor za výpůjčku získá náhradní odměnu. Dnes je to tak, že za každou výpůjčku zaplatíme 50 haléřů. Tuto částku ale neplatí čtenáři ani knihovny, ale je na základě statistik hrazena ze státního rozpočtu. Současně platí, že žádný autor nemůže zakázat, aby se jeho vydané knihy v knihovnách půjčovaly.

Zcela odlišná je ale situace u elektronických knih a časopisů – v tom případě musí autor knihovně poskytnout výslovný souhlas (licenci), aby knihovna mohla jeho díla v podobě e-knih půjčovat nebo jinak zpřístupňovat. Zde narážíme na to, že jednak musíme s každým autorem sjednat licenční podmínky, a samozřejmě se také dohodnout, za jakou cenu je autor ochoten půjčování či zpřístupnění e-knihy povolit. V případě zahraniční odborné literatury je možné, aby si knihovny nakupovaly licence od zahraničních dodavatelů. Ročně se na nákup elektronických informačních zdrojů pro potřeby knihoven vysokých škol a výzkumných institucí a také například Národní knihovny vydává cca 800 mil. korun. To potom umožňuje, aby studenti, pedagogové, výzkumníci a další uživatelé těchto knihoven měli k zahraničním elektronickým informačním zdrojům bezplatný přístup.

Jaká je role knihoven při zpřístupňování domácí (české) produkce elektronických dokumentů?

Jak už jsem zmínil, pokud jde o zpřístupňování současné produkce e-knih, zde jsou možnosti knihoven poměrně omezené a zvláště to platí pro české prostředí. Mnoho nakladatelů a autorů není vůbec ochotno knihovnám poskytnout licence (oprávnění) na půjčování e-knih. Snaží se tímto způsobem chránit své ekonomické zájmy. Postupně se ale zvětšuje skupina nakladatelů, kteří půjčování umožňují s tím, že knihovny musí za každou výpůjčku zaplatit licenční poplatek. V tom případě je důležité, aby knihovna měla dostatek finančních prostředků na nákup licencí na půjčování e-knih, tj. musí usilovat o zvýšení svého rozpočtu. To nebývá vždy jednoduché. Nabídka e-knih v českém prostředí je zatím dost omezená a také hodně roztržštěná, což knihovnám přináší značná omezení.

Národní knihovna a další knihovny postupně digitalizují své knihovní fondy, jak to vypadá s jejich zpřístupněním?

Jiná situace je se zpřístupněním digitalizovaných knih, které původně vyšly v tištěné podobě. Pokud se jedná o staré knihy a časopisy, kde máme jistotu, že již uplynulo 70 let od smrti autora (tj. doba ochrany hmotných autorských práv), je možné je volně zpřístupnit na internetu. Čtenáři je najdou v českém prostředí v digitálních knihovnách Kramerius a Manuscriptorium. Pokud jde o novější část produkce, tj. knihy a časopisy vydané v období větší části 20. a také 21. století, tam jsou možnosti zpřístupnění v digitálním prostředí značně omezené. Čtenáři je mohou číst pouze na obrazovce počítače a to v knihovně, která vlastní původní tištěný dokument. Tyto digitální kopie zatím slouží především pro ochranu původních dokumentů, tj. využívají se jako náhrada originálu.

V nejbližším období se ale tato situace podstatně změní. V loňském roce se podařilo uzavřít hromadné licenční smlouvy mezi Národní knihovnou a kolektivními správci autorských práv (Dilia a OOA-S), které umožní, aby digitalizované knihy a časopisy chráněné autorským právem bylo možné zpřístupnit prostřednictvím všech knihoven. V současné době rozbíháme projekt, který umožní, aby v budoucnu kdokoliv mohl přijít do kterékoliv knihovny v ČR a zde na počítačích mohl číst všechno, co bylo v ČR digitalizováno. V budoucnu bude možné, aby registrovaný čtenář získal oprávnění i ke vzdálenému přístupu, tj. bude moci číst digitalizované knihy na svém zařízení z domova nebo ze zaměstnání. V první fázi se bude jednat o nakladatelskou produkci vydanou do roku 1989 a později to bude rozšířeno na knihy a časopisy vydané do roku 2007. Odhadujeme, že tímto způsobem bude možné číst asi 120 000 svazků starší české produkce. Základní princip spočívá v tom, že bude možné zpřístupňovat pouze díla, která nejsou dostupná na běžném knižním trhu, aby knihovny nezasahovaly do ekonomických zájmů autorů, nakladatelů či knihkupců. Podstatné také je, že každý autor nebo držitel autorských práv (například nakladatel) bude mít právo zakázat nebo omezit zpřístupnění svých digitalizovaných děl. Například v případě, kdy bude chtít sám dílo znovu vydat.

Kdy budou moci čtenáři a obyvatelé ČR tuto službu využít? Bude to služba placená?

V současné době probíhá testování celého systému ve vybraných knihovnách. Národní knihovna bude s jednotlivými knihovnami postupně uzavírat smlouvy o zpřístupnění nové služby. Věříme, že v druhé polovině letošního roku se podaří službu rychle rozšiřovat do dalších knihoven. Knihovny budou muset zajistit dobré připojení k internetu a pro novou službu vyhradit zvláštní počítače, které nabídnou pouze čtení dokumentů a současně neumožní zhotovení digitální nebo tiskové kopie. Základní služba, tj. čtení knih na obrazovce počítače, bude pro uživatele i knihovny bezplatná. Licenční poplatek bude hrazen ze státního rozpočtu prostřednictvím Národní knihovny. Možnost vzdáleného přístupu bude k dispozici až v příštím roce. Pokud se podaří cíle projektu naplnit, bude Česká republika jednou z mála zemí, která umožní bezplatný a rovný přístup k podstatné části vydavatelské produkce minulosti. Bude se jednat o významnou podporu vzdělávání a výzkumu. Projekt bude mít i svůj velký význam pro autory, kteří za využití svých děl získají dodatečnou odměnu, ale především se výrazně zlepší přístup k jejich starším dílům, která jsou dnes ukryta v menším okruhu knihoven nebo jen v soukromých sbírkách.

Jaká tedy může být budoucnost knihoven?

Knihovny se mění a měnit se budou. Je tady internet, je tady digitalizace, e-knihy, sociální sítě, je tu úplně nový způsob vyhledávání a využívání informací. Všechny tyto změny se v knihovnách různých typů projevují rozdílně. Když se podíváme například na Národní technickou knihovnu, tak určitá část dnešních návštěvníků tam nechodí kvůli knihám, které jsou na regále, ale chodí tam kvůli prostoru, fyzickému místu, kde mohou studovat, setkávat se, pracovat individuálně i ve skupinách. Je to proto, že podstatná část odborné literatury z oblasti přírodních věd a techniky je dnes v digitální podobě. Studenti využívají elektronické informační zdroje a jen občas potřebují tištěné knihy. Úplně jiná situace je ve veřejných knihovnách – většina beletrie a naučné literatury nadále vychází v tištěné podobě a elektronická nebo zvuková kniha je doplňkem, který nám usnadňuje využití textu. Zde je důležité, aby knihovny vytvořily svou nabídku digitálních služeb, ale aby také rozšířily své funkce jako vzdělávací, kulturní a komunitní centra. Vedle toho Národní knihovna musí dál plnit své tradiční role související se shromažďováním, uchováním a zpřístupněním tištěné vydavatelské produkce jako celku. Na druhé straně ale rozšiřuje své funkce do oblasti shromažďování a dlouhodobého uchování elektronických dokumentů, a to nejen elektronických knih a časopisů, ale také například na archivaci českého webu. To jsou mimořádně složité a z provozního hlediska i velmi nákladné funkce. Propojování tradičního tištěného světa se světem digitálních informací je a bude jednou z důležitých funkcí knihoven.

Děkujeme za rozhovor.

Knihovnické kurzy v roce 2019

Kateřina Nekolová

V roce 2019 se opět v Knihovnickém institutu konaly knihovnické kurzy v rozsahu 120 až 160 vyučovacích hodin. Tentokrát běžely kurzy v souladu s Národní soustavou kvalifikací poprvé pod novou akreditací. V návaznosti na poptávku jsme otevřeli čtyři z pěti akreditovaných typových pozic. Zájemců o typové pozice katalogizátor a přímé služby bylo v obou případech deset, šest účastníků se zaměřilo na pozici referenční knihovník a jeden frekventant se věnoval pozici akvizitér. Skupina byla velmi různorodá, našli se v ní zástupci velkých odborných pražských knihoven, různých českých městských či krajských knihoven, ale i lidé, kteří dosud s praxí v knihovně zkušenosti nemají. Propojení prezenční výuky a e-learningu fungovalo zase o něco lépe díky stále propracovanějším podkladům a praktickým zkušenostem z předchozího roku. Kurz začal na konci března a poslední vyučovací bloky probíhaly v září a říjnu. Navazovaly termíny zkoušek, na které se přihlásilo celkem 22 absolventů kurzu.

Z evaluace vyplývá, že absolventi oceňují především vstřícnost a odbornost lektorů a lektorek, příjemné prostředí nebo možnost e-learningu. Z hodnocení opět vyšla rozporuplně oblast katalogizace – někomu se zdá, že bylo katalogizace málo a pro jiného jí bylo hodně. To jsme se rozhodli pro příští rok vyřešit doplněním kurzu o nepovinný blok.

Velmi děkujeme všem kolegům a kolegyním, kteří se na výuce podílejí a předávají s entuziasmem dál své profesní znalosti a dovednosti.

Digitalizace na objednávku – zhodnocení prvního půl roku provozu

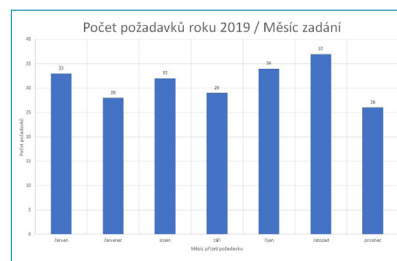
Tomáš Richter, Michaela Bežová

Národní knihovna ČR nabízí od poloviny června 2019 službu Navrhnout k digitalizaci, která umožňuje registrovaným čtenářům posílat jejich návrhy na digitalizaci z fondů knihovny (více o postupu v e-zpravodaji 5/2019, článku *Digitalizace na objednávku – první zkušenosti*). Tato služba byla zavedena za účelem podpory jednoho ze strategických cílů digitalizace novodobých fondů NK ČR, konkrétně bodu 5) Digitalizace na žádost čtenářů.

Službu technicky zajišťuje sekce Digitalizace a technologie NK ČR a provozuje ji Odbor správy fondů NK ČR, který se stará o kontrolu navržených titulů v Registru digitalizace a digitálních knihovnách, o fyzickou přípravu svazků na digitalizaci, a rovněž o komunikaci s uživateli. Kontrola případné duplicity je prováděna každý den dle zaslaných požadavků, fyzická příprava je poté uskutečňována zpravidla jednou týdně. Uživatel se vždy dozví, kdy byl dokument zařazen do digitalizační linky, anebo je naopak informován, pokud jeho návrh byl vyřazen ze seznamu. Důvodů k vyřazení je několik – svazek není v dobrém fyzickém stavu (poničený, špatně svázaný), jedná se o xerokopii, anebo má NK ČR ve svých fondech pouze svazek v Národním konzervačním fondu, ze kterého se zpravidla nedigitalizuje

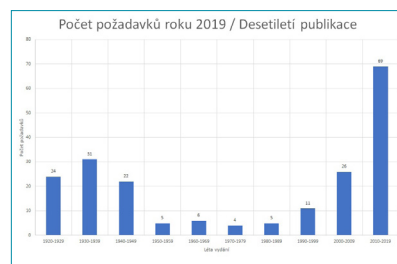
kvůli jeho ochranné funkci. V tomto případě se pracovníci OSF obracují na jiné knihovny, které daný svazek mají k dispozici, a žádají o spolupráci na digitalizaci, přičemž délka vyřízení požadavku uživatele trvá delší dobu.

Od spuštění do konce kalendářního roku 2019 bylo v rámci této služby zadáno 219 požadavků. Průměrně bylo každý měsíc zasláno 31 žádostí na digitalizaci titulů (viz graf č. 1).

Graf č. 1

Tituly, které uživatelé navrhuji k digitalizaci, mají různé zaměření, převládá však odborná literatura. Rovněž charakter uživatelů je různorodý. Někteří registrovaní uživatelé si daný svazek zapůjčí, a rovněž ho navrhnou k digitalizaci, a dále službu již nevyužijí. Další uživatelé tlačítko Navrhnout k digitalizaci využívají pravidelně, a každý měsíc posílají žádosti na 5 svazků (což je nejvyšší množství, které systém pro jednoho registrovaného uživatele měsíčně umožňuje). Pokud je navržena vícesvazková monografie, pracovníci OSF se snaží předat do digitalizační linky všechny díly daného titulu, aby zpracování bylo kompletní.

Graf č. 2

Nejvíce požadavků se týkalo nejnovější produkce, na tituly vydané mezi léty 2010–2019 bylo zasláno 69 návrhů, naopak nejméně byly žádány dokumenty vydané mezi 50. a 80. léty. Poměrně početné zastoupení měly rovněž svazky, jejichž vydání je datováno do 20.–40. let 20. století (viz graf. č. 2), které zpravidla bývají v digitální knihovně Kramerius po kontrole zveřejněny jako volné. I tato služba se řídí autorským zákonem, a proto je nejnovější produkce sice zdigitalizována, avšak je přístupná pouze fyzicky na terminálech v Klementinu anebo ve studovně NKF v Centrálním depozitáři v Hostivaři.

Byť bylo řečeno výše, že novější produkce je k dispozici pouze na terminálech v knihovně, díky připravovanému rejstříku děl nedostupných na trhu se otevírá nová možnost pro uživatele, získat přístup k digitalizovanému obsahu. Tento rejstřík bude obsahovat digitalizované monografie i periodika vydané až do roku 2007, které jsou nedostupné na trhu, a díky tomu by měly být dané tituly postupně dostupné, nejdříve v jiných knihovnách než v Národní knihovně ČR a dále i pomocí vzdáleného přístupu. Díky

službě Navrhnout k digitalizaci tak mají uživatelé možnost nechat zdigitalizovat jimi žádané tituly dříve, než byly interně naplánovány, a pokud budou tituly zařazeny do rejstříku děl nedostupných na trhu, budou je mít výhledově k dispozici i z domova.

Online zprávy napříč celým světem

Markéta Hrdličková, Andrea Prokopová

V letošním prvním vydání e-zpravodaje jsme v článku První česko-slovenská kolekce webových zdrojů přiblížili spolupráci Webarchivu s kolegy ze Slovenska. Protože nás se Slovenskem pojí společná historie, připravili jsme tematickou kolekci věnující se 17. listopadu 1989, významnému výročí pro oba, dnes již samostatné státy.

Tentokrát vám představíme další tematickou sbírku vzniklou na základě spolupráce na mezinárodní úrovni (s účastí Webarchivu na budování společných mezinárodních tematických kolekcí čtenáře průběžně seznamujeme). Pracovní skupina Content Development Working Group v rámci konsorcia IIPC vyzvala členy i ostatní webové archivy k vytvoření kolekce zpravodajských webů (nominováno mohlo být 10–15 zdrojů z jedné země) se snahou o postižení co nejucelenějšího obrazu světového zpravodajství. Výstupem se stala tematická kolekce Online News Around the World, do které Webarchiv přispěl třinácti zdroji (například iRozhlas.cz, ČT24, Denik.cz nebo Echo24.cz a další).

Cílem bylo vytvoření mnohonárodnostní a mnohojazyčné sbírky webových stránek, jakýsi průřez globálním zpravodajstvím v online prostoru, a zvýšení povědomí o důležitosti jeho uchování. Archivace zpravodajských serverů je díky rychlé proměnlivosti a častým aktualizacím specifická a vyžaduje jiné postupy než u běžných online zdrojů. Sbíрка má tedy potenciál stát se zároveň podkladem pro identifikaci a případné řešení technických problémů archivace a využití těchto specifických zdrojů. Smyslem vzájemné spolupráce webových archivů a paměťových institucí bylo tedy i propojení odborníků na mezinárodní úrovni a sdílení zkušeností v otázce archivace tohoto typu zdrojů.

Mezinárodní kolekce Online News Around the World

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Tomáš Etzler, Jindřich Šídlo: *Kdo ví, kde budu zítra*

Jan Lukavec

Český novinář Tomáš Etzler (nar. 1963) je dnes jedním z nejzkušenějších českých novinářů: pracoval v nejméně šedesáti zemích na pěti kontinentech, nejprve pro *CNN*, později pro *Českou televizi*. V září 2008 získal jako první zdejší reportér Cenu Emmy, a to za aplikaci satelitních přenosů pomocí technologie BGAN, která umožňuje mobilní živé vstupy bez přenosových vozů.

„Zpětně jsem si kladl otázku, jestli bych to dal znovu. Nedal. Kdybych věděl, co mě čeká, tak jsem do Ameriky asi nešel.“ Takto Etzler hodnotí počátky své podivuhodné profesionální kariéry. V knižním rozhovoru *Kdo ví, kde budu zítra* (Vyšehrad 2019, 184 s.), vedeném profesním kolegou Jindřichem Šídlem (nar. 1972), se však čtenáři dostane i zevrubné shrnutí jejího průběhu.

Cesta k dosaženým úspěchům byla však dlouhá a trnitá. Před rokem 1989 byl Tomáš Etzler dramaturgem zábavných pořadů ostravského studia *České televize*, kde mu vštěpovali, že státní televize má být „pěstí KSČ“ a má za úkol vzdělávat pracující lid. V roce 1991 odešel do USA, kde se začal živit jako nádeník, umývač oken či zahradník, ale natočil i jeden filmový dokument. K *CNN* se dostal díky neuvěřitelné vůli, péli a houževnatosti. Když se doslechl, že se štáb přechodně usídlil v místě jeho tehdejšího bydliště, aby pokryl masakr na Columbine High School, a najímá k tomu i místní pracovníky, dlouho neváhal a nabídl své služby. Přijat byl zprvu jako řidič, ale díky vynalézavosti a připravenosti na sebe rychle upozornil: navrhl námět na reportáž o firmě, která motivy z právě spáchané hromadné vraždy velmi „pružně“ zakomponovala do „stříleč“ počítačové hry, a úspěšně ji natočil. I díky tomu se stal v *CNN* produkčním a postupně kariérně stoupal. Pomáhalo mu, že dokázal být v pravý čas na pravém místě, připravený nejen chopit se nabízených příležitostí, ale zároveň jim vycházet vstříc: například si na vlastní pěst a bez vědomí nadřízených vyřídil víza do Afghánistánu, a když jeho kolegyně, jež měla původně letět, náhle onemocněla, byl v redakci jediný, kdo ji mohl okamžitě zastoupit. Svěřovány mu byly stále náročnější úkoly, práci trávil takřka veškerý svůj čas, takže se mu *CNN* stala, jak sám říká, metaforickou manželkou.

Vlastní vztahové problémy nijak hlouběji nerozebírá ani si nevyřizuje účty.

V publikaci především vysvětluje, v čem je americká žurnalistika jiná než evropská, respektive česká. Mluví také o tom, co novinářská profese obnáší v době Facebooku, Youtube a Twitteru. Poutavě popisuje, jak nemohl sehnat novináře, který by referoval o teroristickém útoku v Bangladéši, až si všiml, že kdosi v přímém přenosu popisuje událost na Twitteru. Když prověřil, že daný člověk je skutečně tam, kde tvrdí, jím zprostředkované informace se pak objevily přímo ve vysílání *CNN*. Celkově Etzler právem vyjadřuje hrdost na to, že některé jeho reportáže pro *CNN* měly obrovský dopad a pomohly některé věci posunout lepším směrem, například vyplácení kompenzací členům

rodin, které omylem zabili američtí vojáci. Zdůrazňuje přitom, že jako americký novinář se snažil udržovat distanc od americké armády a úřadů, a v případě, že získal nějaké dokumenty, předal je odpovědným orgánům v CNN – s důvěrou, že pokud by například obsahovaly plán teroristického útoku, informace by se neprodleně dostala k příslušným americkým bezpečnostním složkám. V tomto smyslu deklaruje, že pojmy novinář a zodpovědný občan se v USA nevyklučují. Přitom odsuzuje tu část Ameriky, která je ve své uzavřenosti do sebe až sterilní – s překvapením líčí svoje zážitky z Utahu, kde prý byl podmínkou získání dobrého zaměstnání vstup do mormonské církve, což pochopitelně odmítl. Za nejobtížnější zemi, v níž působil, a to i z hlediska politického útlaku i znečištění životního prostředí a zdravotních důsledků, ovšem označuje Čínu, o níž se chystá napsat knihu.

CNN Etzler vykresluje jako profesionální organizaci s takřka neomezenými finančními možnostmi, která je schopná pro sebe na konkrétním místě zabrat celý hotel a původně ubytovaným hostům zaplatit pokoje v hotelech jiných, i dražších. Přesto smutně konstatuje, že i tam se ve vysílání začínají až příliš prosazovat komerční zájmy. Ostře odmítá obvinění, že je CNN zaujatá a že šíří komunistickou či levicově liberální ideologii.

Etzler je někdy radikální při volbě silných a emočně zabarvených slov, což se netýká jen recenzované knihy: velkou pozornost třeba vzbudily jeho ostré výrazy na adresu Jaromíra Jágra a jeho cesty do Číny. Jeho místy snad až příliš velké rozhorlení přitom plyne z upřímné a vášnivé touhy „žít v pravdě a ne ve lži“, která jej nutí stále znovu vydávat svědectví o tom, co viděl a zažil. Zkouší proto i nové prostředky, takže v recenzované publikaci líčí třeba i těžký zápas s knižním formátem chystaného čínského titulu, který je pro něj jako pro autora úplně nový. Bez onoho rozhorlení by ale asi novinářství nedokázal věnovat tolik energie, nepodstupoval by opakovaně smrtelné nebezpečí a tolik by mu neobtěžoval. Současně popisuje, že novinářské povolání mu splnilo všechny sny a fantazie, kromě uspokojení touhy po cestování a účasti na velkých událostech mu totiž umožnilo prožít hned „několik životů“.

Digitální sbírky v NDK – Díl I.: Domácí rádce

Hana Kovaříková

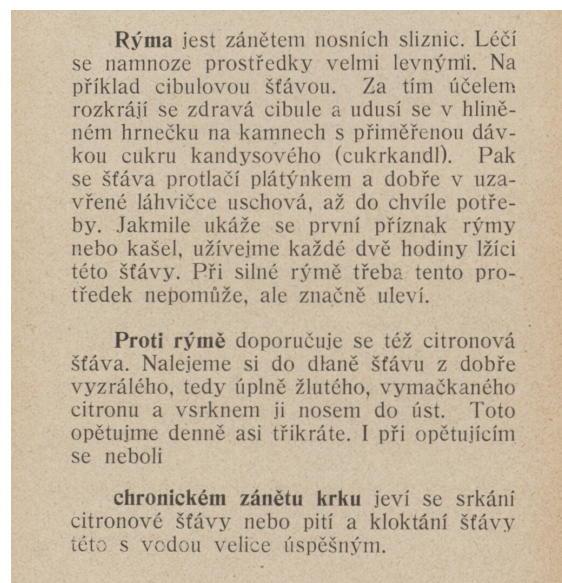
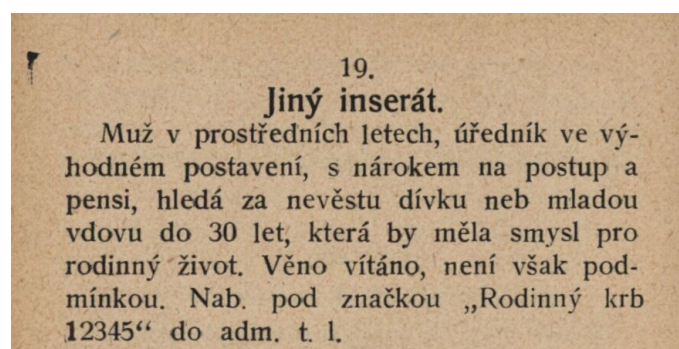
Víte, že má Kramerius své sbírky? A víte, že se v nich skrývají opravdové poklady? Milerádi vám postupně představíme některé z nich podrobněji. V současné době jich máme vytvořeno necelých dvacet, ale jejich číslo bude neustále narůstat. Sbírký vznikají pro zjednodušené hledání dostupných knih společného tématu, edice či žánru. Jako první sbírku jsme si pro bližší seznámení vybrali domácí rádce – právě zde se sdružují na první pohled nenápadné, přesto opravdu vydatné „literární špeky“ z konce století devatenáctého a počátku následujícího, dvacátého.

V zimním období každý pospícháme do svých domovů za kýženým teplem. Víte ale, jak správně topit? Pokud vám přestane jít ústřední topení nebo se chcete zdokonalit v příkládání do kamen ve vaší chalupě, jistě oceníte tuto

příručku, vydanou těsně před vznikem Československé republiky, v roce 1917.

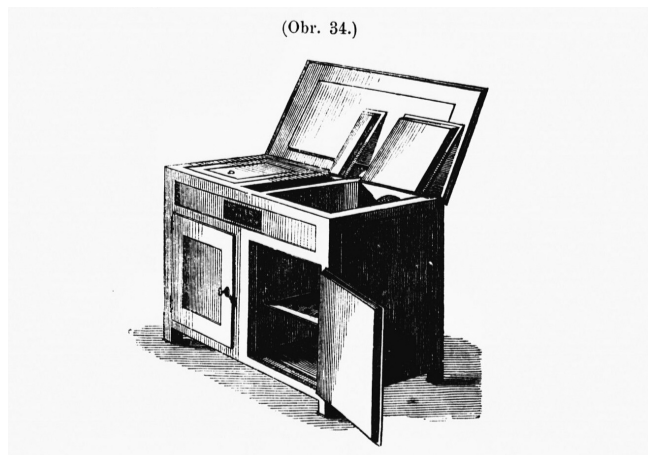
Kdybychom měli vybrat jedinou radu, byla by to jistě tato: *Pro správné topení a zamezení výbuchů pamatujeme si toto krátké pravidlo: „Nepřikryvej nikdy celou žhavou plochu palivem a hled, aby aspoň část žhaviny zůstala volnou nepřikrytou.“*

Ačkoli možná nejste zastánci zámořského svátku lásky, sv. Valentýna, zajisté se vám na svátek Prvního máje bude hodit tato publikace zpravující každého zamilovaného, jak se romanticky a rozvážně vyjádřiti dopisem ze své lásky k milované osobě. Moderní tajemník lásky aneb rádce milenců vám podá názorné ukázky, jak známost navázat dopisem, inzerátem, jakým způsobem „dopisovací flirt“ udržet ve veselém rázu, ale také kterak takové známosti se ctí ukončit. Jaká by byla vaše značka do inzerátu?

180 vyzkoušených, vždy dobře osvědčených receptů, jak nejrůznější nemoci a úrazy správně, bez velkých vydání a s jistým výsledkem vyhoviti a vyléčiti. Knižka velmi potřebná zdravým, aby zdraví si zachovali, nemocným, aby brzy zdraví získali. Pomoc při každé nemoci naleznete v Domácím lékáři, jenž se těšil nevidané oblibě na přelomu století. Ať už vás trápí žaludeční potíže z vánočních svátků, nespavost, u které nevíte, že stačí správně rozestavět nábytek v ložnici, nebo chcete pomoci jednoduchých receptů z bylin zaléčit nastupující rýmu, domácí rádce je tou pravou studnicí „babských“ a léty prověřených rad, na které jsme téměř zapomněli.

Poučení ohledně vedení a chodu domácnosti nalezneme v *Hospodyni našeho věku*, kterou napsala Františka Hansgírová v roce 1872. Stala se tak jednou z prvních českých autorek věnujících se tomuto tématu. Dočteme se zde několik užitečných informací o pečení chleba, skladování a ošetřování piva i vína, krasoprádelnictví, jak správně zařezávat, vařit či jak se zbavit otravného hmyzu. Především se však jedná o zajímavý vhled do dovedností i základů řemesel, jež žena konce 19. století potřebovala či měla k plynulému chodu domácnosti umět a znát.

(Obr. 34.)

Lednice vyhoví všelikým požadavkům s strany zachování čerstvých mas i všech jiných krmí, másla, mléka atd.

„Umínivši sobě pojednávat v této knize o domácím hospodářství vůbec i zevrub, napřed podotknouti musím, že účelem každé správy domu (domopravy) jest spříjemnění života i pojištění zevnějšího i vnitřního blahobytu. Dosažení toho účelu není snadné, požadujíc nevšední snahy a obratnosti od hospodyně, at by spravovala hospodářství velké aneb malé, buďto městské aneb selské.“

26

1. Pojištění na život hlavy rodiny . . .	120 zl. čili 10 ⁰ / ₀ příjmu
2. Pojištění nábytku . . .	120 zl. „ 0-1 ⁰ / ₀ „
3. Daň příjmová . . .	12 zl. čili 1 ⁰ / ₀ příjmu
4. Činže . . .	240 „ „ 20 ⁰ / ₀ „
5. Strava . . .	360 „ „ 30 ⁰ / ₀ „
6. Topivo a svítivo . . .	48 „ „ 4 ⁰ / ₀ „
7. Oděv . . .	96 „ „ 8 ⁰ / ₀ „
8. Lékař a lékárna . . .	36 „ „ 3 ⁰ / ₀ „
9. Posluha . . .	48 „ „ 4 ⁰ / ₀ „
10. Udržování a doplňování dom. náčiní . . .	24 „ „ 2 ⁰ / ₀ „
11. Vedlejší drobné výdání (dopisy, lázně, jízdné a pod.) . . .	24 „ „ 2 ⁰ / ₀ „
12. Dary a zotavení: tabák, noviny, divadlo atd.	60 „ „ 5 ⁰ / ₀ „
Celkem . . .	1069-20 zl. čili 89-1⁰/₀ příj.

Zbývá jako záloha pro vydání nepředvídaná a pro případ nemoci, stáří atd. 150-20 zl. čili 10-9⁰/₀ příj.

Pérové matrace, známé to nejpohodlnější vložky do postelí vkusné a trvanlivé, dostaneme z první ruky u výrobce p. J. A. Pešouta v Golč. Jeníkově.

Znamení mýdla toaletní vyrábí „První jihočeská továrna na mýdla firmy V. Karta a J. Soulavý v Strakonicech“. Zástupcem firmy jest p. St. Janovský na Vinohradech, Hálkova ul. č. 242.

Přemýšlíte, jak v tomto roce našetřit na dovolenou? K ruce vám může být brožura *Tajemství jak vystačíme s málem, praktický návod k zařizování a vedení středních a malých domácností*. Poskytne nám také podrobný vhled na přesné náklady a ceny tehdejšího vybavení i vedení domácnosti, ale také co obsahovala tehdejší výbava nevěsty.

Sbírka Domácích rádců obsahuje i poněkud netradiční příručku. *Návod* k vyřezávání anglickou pilkou k povzbuzení domácí pilnosti, oblíbě se těšily také sbírky *Přípítků* k mnoha příležitostem, ale také příručka *Chcete zbohatnouti?* Dozvíte se také jak zvládnout *manželství*, či postup při *Hádání z ruky a z karet* i triků *Kouzelníků*. Naše sbírka ukrývá však mnohem více roztodivných publikací, jež můžete z pohodlí domova prohlížet na nejnovějším klientovi Kramerius.

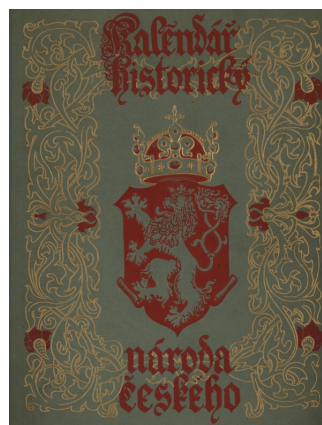

Historické události z let končících nulou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

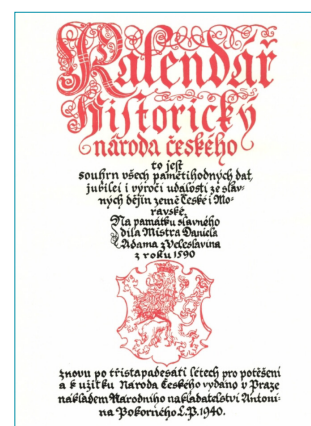
Výběr událostí zaznamenaných k měsícům

březen a duben

Hana Vajnerová

Titulní list Historického kalendáře

1. března

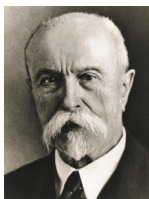
L. P. 1420 Martin V. papež v městě Florenci vydal **kladbu aneb kříž na Čechy**, kteříž k učení Mistra Jana z Husince přistoupili, Svátost velebnou Večeře Krista Pána pod obojí přijímali a od církve řím-

ské se odtrhli, ponoukaje proti nim, jakožto kacířům, císaře, všech králův a knížat, markrabův, hrabat, úředníkův, města a obcí, aby na ně s mocí táhli a je vyhubili a vyplenili.

7. března

L. P. 1850 se narodil v Hodoníně na Moravě český filosof a sociolog **Tomáš Garrigue Masaryk**, první prezident bývalé Československé republiky.

12. března

L. P. 1940 zemřel v Praze veliký český spisovatel **Alois Jirásek**. Narodil se v Hronově u Náchoda, v mládí prošel ovzduším války pruské, která působila na probuzení jeho epického talentu. Studoval na střední škole v Broumově a Hradci Králové, od roku 1871 historii na pražské universitě, kde dosáhl 1874 aprobace středoškolského učitelství. Ustavičné studium starobylých sepsání českých dějin, vřelý vztah k národní minulosti a citová blízkost všech období české slávy vzbudila v Jiráskovi nejpłodnějšího a nejpůsobivějšího tvůrce naší historické beletrie.

13. března

L. P. 1390 v čtvrtou neděli postní **lubilaeus annus, t. j. Milostivé léto** za krále Václava IV. povolením papeže Bonifacia IX. v městech pražských se začalo a trvalo až do Povýšení sv. kříže. Praha toho roku velmi tou příčinou zbohatla.

L. P. 1881 se narodil v Semíně u Přelouče český architekt **Josef Gočár**. Studoval architekturu u prof. Kotěry, věnoval se moderní architektuře, jejímž profesorem byl od r. 1924 při pražské akademii výtvarných umění. Z pražských staveb vyniká přestavba domu U Černé Matky Boží v Celetné ulici (1912), palác Legiobanky (1921) či vršovický kostel sv. Václava (1929–1931), stavba to smělá a originální celým svým pojetím zevnějšku i vnitřku se zvláštní gradací světla směrem k presbyteriu. Lépe než v Praze se uplatnilo umění Gočárovo při výstavbě moderního města Hradce Králové.

15. března

L. P. 1940 vyvrcholila **povodeň na řekách českých**, zejména na Vltavě, která krutě postihla některé osady nízko položené při toku vodním. Štěchovice a okolní usedlosti byly zaplaveny vodními spoustami, které přesáhly vrcholy domů a zničily celé desítky obytných stavení. V Praze stoupla Vltava až k vrcholům oblouků mostních a vzbudila vážnou obavu, že staleté dílo mostu Karlova podlehne témuž osudu jako r. 1890. Železná lávka vedoucí na Slovanský ostrov

byla ledy roztržena a zřítla se. Ledové bariéry v okolí Prahy vydržely až do května toho roku.

19. března

L. P. 1940 zemřel v Praze český spisovatel **Adolf Wenig**.

20. března

L. P. 1420 tak **teplá zima** byla, že 20. dne března začalo kvítí štěpoví a 4. dne dubna i vinice.

23. března

L. P. 1430 napsala Johanka z Arku, zvaná Panna Orleánská, Čechům list, datovaný v Suliaku a adresovaný stručně „Českým bludařům“. V listě tom francouzská bojovnice, která věděla o učení husitů a o příčinách jejich boje jen pramálo ze zpráv vzdálených a překroucených, obrací se proti nim s prudkostí náramnou, poroučí jim, aby zanechali boje svého, a vyhrožuje dokonce pomstou netoliko boží, ale i svou vlastní. Netuší tehdy ovšem, že po roce již sama bude upálena pro nařčení z čarodějství, zatvrzelých pověr a dokonce kacířství. Stalo se tak 30. května v Rouennu, právě v den 15. výročí upálení Husova spolumučedníka Jeronýma Pražského.

25. března

L. P. 1420 Jan Žižka s Břeňkem z Švihova a Valkounem z Adlaru, táhnouce od Plzně, potkali se s Mikšem Divokým, mincmistrem, Petrem z Šternberka, mistrem strakonickým, a Václavem z Leštna a svedše s nimi bitvu, porazili je u Sudoměři.

29. března

L. P. 1900 se narodil v Prostějově český básník **Jiří Wolker**. Studoval gymnasium, potom práva, jichž nedokončil, podlehnul plicní chorobě, mlád dvacet čtyři let. Dvě básnické knihy, vyšlé za jeho života *Host do domu* (1921) a *Těžká hodina* (1922) jsou naplněny poesíí chlapecké vroučnosti, něžným lyrismem čisté duše, trpící ve všem a se všemi.

7. dubna

L. P. 1540 veliké bylo **zatmění slunce** při východu na konci znamení Skopce a toho roku znamenité bylo sucho, takže mnohé řeky přeschly a místy i lesové se zapalovaly. Však proto obilí v mírnosti se obrodilo.

9. dubna

L. P. 1850 zemřel v Praze český hudební skladatel Václav Jan Tomášek. Narodil 7. či 17. dubna ve Skutči, učil se hudbě a zpěvu v Chrudimi, v Jihlavě a v Praze, kde poslech Mozartova Dona Juana měl rozhodující vliv na jeho hudební vývoj. Druhým mohutným vlivem na tvorbu

Tomáškovu zapůsobil Ludwig van Beethoven, který několikrát vystoupil v sále konviktském. Tomášek dokončil právníká studia a pilně se věnoval komposici. R. 1805 složil hudbu na Bürgerovu Lenoru, která mu opatřila klidné postavení ve službách hraběte Buquoje. Tomášek působil nejen jako skladatel, ale i jako učitel, a mnoho vynikajících klavíristů bylo jeho žáky.

12. dubna

L. P. 1840 zemřel ve Filadelfii v Americe první budovatel našich železnic, **František Antonín rytíř Gerstner**. Narodil se v Praze r. 1795 jako syn věhlasného počtáře a mechanika Františka Josefa ryt. Gerstnera, studoval na pražské i vídeňské polytechnice a dosáhl r. 1818 profesury. Vzdal se jí po r. 1822, kdy po studiu železnic v Anglii započal předběžné práce ke stavbě koňské železnice z Budějovic do Lince, první to železná dráha na evropské pevnině. V letech 1830–1832 přednášel místo svého otce na pražské polytechnice, po jeho smrti pak r. 1834 se odebral do Ruska a do Ameriky, kde ho zastihla smrt.

L. P. 1730 se narodil v Nymburce český malíř **Josef Kramolín**. Vstoupil do řádu jezuitského, v jehož službách byl umělecky velmi činným až do roku zrušení 1773. Potom dlel v cisterciáckém klášteře v Oseku, kde vyzdobil freskami kapitulní síň.

13. dubna

L. P. 1580 zemřela **Filippina Welserová**, dcera patricijské rodiny augsburské, manželka arcivévody Ferdinanda Tyrolského. Vynikala krásou tělesnou i duševní a připoutala k sobě navždy ušlechtilého Habsburka, jenž se s ní dal tajně oddati r. 1557 a postavil jí u Prahy známý letohrádek Hvězdu.

25. dubna

L. P. 1940 zaznamenán byl **velmi nízký stav vody na Vltavě** u Prahy. Prudké vody a náhlý odchod vody v předjaří strhly některé jezy, takže hladina řeky klesla k úrovni velice nízké. Po půl druhém století zase byly zřetelně vidět pilíře bývalého mostu Juditina a rameno Vltavy, zvané Čertovka, proslulé prudkostí svého toku, bylo úplně vysušeno.

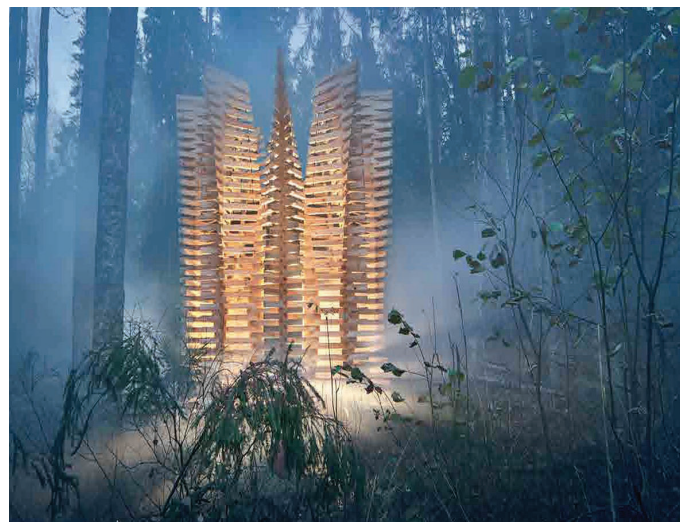
Zveme vás

VÝSTAVY V PŘÍZEMÍ (vchod A)
Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

Horizont – Lotyšsko slaví 100 let
do 28. 3. / po–so 9.00–19.00

Charakteristický pro lotyšskou krajinu, ať již jde o venkovský či městský prostor, je všudypřítomný smysl pro horizont.

Výstava, připravená společně Ministerstvem zahraničních věcí Lotyšské republiky a Lotyšskou národní knihovnou, představuje prostřednictvím zdejších významných architektonických a přírodních památek historii i současnost tohoto pobaltského státu. Kombinace současných snímků krajiny s obrazy z grafické sbírky lotyšských krajinných pokladů Národní knihovny Lotyšska je k prohlédnutí i v digitální podobě na webových stránkách (lnb.lv).

95 let Českého PEN klubu
do 28. 3. / po–so 9.00–19.00

Už devadesát pět let chrání dříve Československý a poté Český PEN klub svobodu slova a tisku.

S tímto úmyslem založil Karel Čapek 15. února 1925 PEN klub a stal se jeho prvním předsedou. Na jeho místě se pak vystřídaly osobnosti jako Anna Marie Tilschová, Vítězslav Nezval, Adolf Hoffmeister, Jiří Mucha, Ivan Klíma nebo Jiří Stránský, čestným předsedou byl také Václav Havel. Výstava 95 let Českého PEN klubu je rozšířenou verzí z roku 2015, vznikla díky spolupráci s Literárním archivem Památníku národního písemnictví a představuje dosud nezveřejněnou korespondenci, dokumenty a fotografie z činnosti organizace.

Lenka Jasanská dětem

2. 4.–13. 6. / po–so 9.00–19.00

Tvorba Lenky Jasanské je stejně různorodá jako knihy, které vypravila svými ilustracemi. Veselé příběhy Miloše Kratochvíla, švédské či chorvatské lidové pohádky nebo vážné příběhy z historie naší země – co téma, to jiný přístup.

Lenka Jasanská

Dětem

Lenka Jasanská využívá při práci svou původní profesi grafické designérky, o knize tak přemýšlí jako o celku od samého počátku. *Himálajské pohádky* tak kromě „vyšívaných“ ilustrací dostaly speciální vazbu pěti barevnými nitěmi (v barvách tibetských modlitebních praporků), židovské pohádky *Dobrodinec Báruch* jsou laděné ve střízlivé modro-černé kombinaci, reportážní pohádky Michaely Veteškové pak doprovodily ilustrace informativního charakteru. Výstava Lenka Jasanská dětem představuje výběr titulů určených dětským čtenářům z posledních let. Její knihy jsou pravidelně zařazovány do výběrového katalogu Nejlepší knihy dětem, za svou práci byla nominována na Zlatou stuhu a *Himálajské pohádky* získaly ocenění Zlatá stuha za nakladatelský počín.

Knihy se těžko vystavují IX – Jiří Šalamoun

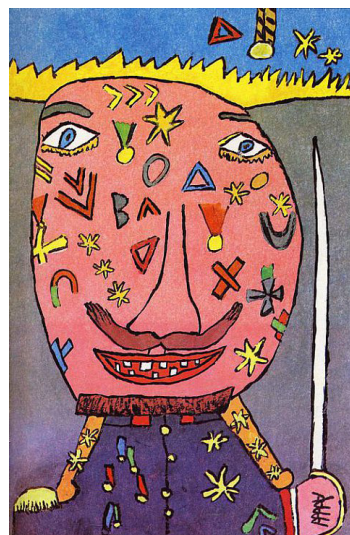
8. 4.–6. 6. / po–so 9.00–19.00

Jiří Šalamoun je zřejmě nejvýznamnějším českým ilustrátorem druhé poloviny dvacátého století. Tím, co je mu vlastní bez ohledu na žánr, v němž se pohybuje, je hravost, humor, také ale grotesknost a expresivita projevu, které spíše prohlubuje, než zastírá jemně akcentovaná něha. Kombinace těchto prvků mu umožnila dosáhnout maximální výřečnosti, nikoli na úkor ilustrovaného, ale v souzvuku s ním. Šalamounovo dílo, svébytné a zároveň konzistentní a celoživotně věrné autorovu naturelu je mimořádné nejen v našem, ale i evropském dobovém kontextu.

Jiří Šalamoun ilustroval více jak 63 knih. Jeho vynikající výtvarné interpretace se mezi mnoha jinými dočkaly

Dickensova *Kronika Picwickova klubu*, Sterneův *Tristram Shandy* nebo Saroyanův *Tracyho tygr*. Jakkoli dětská čtenářstva milují především příběhy Maxipsa Fíka, rozhodně nelze zapomenout ani na Tolkienova *Hobita* či Cooperova *Posledního Mohykána*. A vždy je tady také Hofmannův *Pan Tau*.

Výstavní cyklus *Knihy se těžko vystavují*, který se věnuje významným českým poválečným knižním výtvarníkům a grafikům, tradičně pořádaný v Národní knihovně ČR připravila Elpida, o.p.s. ve spolupráci Archivem výtvarného umění.

HLAVNÍ NÁDVOŘÍ KLEMENTINA

Velikonoční jarmark

7. 4. / 10.00–16.00

Nádvoří Klementina ožije opět po roce atmosférou jarních svátků a velikonočních tradic. K vidění i zakoupení budou drobné velikonoční dekorace a rukodělné výrobky chráněných dílen.

V Zrcadlové kapli bude pro veřejnost otevřen tradiční bazar knih.

Program obohatí komentované prohlídky hlavní budovy, první od 11 hodin, a poté každou celou hodinu. Letošní novinkou je dětská kreativní dílnička přístupná od 13 do 16 hodin.

www.nkp.cz